

Давиденко В. В.
канд. екон. наук, доцент
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ РЕВЕРСИВНОЇ ЛОГІСТИКИ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасна економічна криза, розкрила неспроможність національних підприємств забезпечити свій добробут та розвиток, розраховуючи на існуючі інструменти конкурентної боротьби. Наразі, необхідно провести диверсифікаційний аналіз стратегічної діяльності, із використанням інструментів логістичної мінімізації витрат.

Розвиток логістичних систем управління на підприємствах, потребує цілісного планування управління відходами. Тому, оптимізація реверсивної логістики в діяльності вітчизняних підприємств, дозволить мінімізувати витрати на процес проходження потоків відходів з одночасною підтримкою необхідного рівня екологічної безпеки діяльності, що є одним з найважливіших вимог в умовах впровадження на підприємствах інтегрованих систем управління.

Реверсивна логістика це процес планування, реалізації та контролю раціональних, економічно ефективних потоків матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції і відповідної інформації від точки споживання до точки їх походження з метою повернення вартості продукту або належної утилізації [1].

Переробка зайвих або застарілих матеріалів; закупівля продукції, що вимагає переробок або відновлення; вантажопереробка поверненої продукції, що має недоліки, - все це різні аспекти загальної програми реверсивної логістики. Реверсивна логістика - це процес планування, реалізації та контролю логістичних товаропотоків, які повертаються зі сфери обігу і споживання в результаті зворотного розподілу готової продукції, небезпечних, пошкоджених, прострочених і використаних товарів і тари і пов'язаної з ними інформації в цілях відновлення їх вартості [2].

Реверсивна логістика використовує видалення та переробку відходів матеріалів, що виникають при процесах виробництва або реалізації продукції. Якщо відходи матеріалів не можна використовувати для виготовлення інших продуктів, їх слід позбутись. Побічні продукти можна повторно використовувати або переробити з користю, за умови налагодження таких умов та процесів на підприємстві. Також, це поняття охоплює розподіл відходів, створення відповідних товарних і інформаційних потоків, що рухаються в зворотному напрямку в порівнянні зі звичайним. Йдеться про повернення продукції (товарів), коли вони доставлені покупцеві і в них виявляється дефект, який передбачає їх відправку назад.

В даний час спостерігається стійке кількісне зростання відходів, і ніяких принципових змін цієї тенденції поки що не передбачається. Це пов'язано із зростанням обсягу промислового виробництва і рівня кінцевого споживання. При цьому відходи споживання будуть зростати швидше, ніж відходи виробництва, через випереджальне зростання продукції кінцевого споживання.

На основі аналізу досліджуваних процесів, до основних завдань реверсивної логістики можна віднести:

- оптимізацію витрат на виробництво товарів багаторазового використання;
- створення нових та використання вже наявних каналів в мережі поставок, розподілу і зворотного руху;
- використання пакувальних матеріалів, що задовольняють екологічно-економічним вимогам;
- використання інформаційних технологій, що забезпечують ефективну організацію руху в зворотному напрямку;
- забезпечення всіх учасників каналу своєчасною та повною інформацією;
- розробка оптимальних напрямів матеріальних та інформаційних потоків, що дозволяють мінімізувати витрати.

В основі реверсивної логістики повинен бути аналіз причин повернення, а тоді вже усунення наслідків. Саме тому переваги можна отримати тільки при наявності в процесі всіх учасників, включаючи розробників продукції, виробників, дистриб'юторів і кінцевих реалізаторів.

Під час реверсивного процесу необхідно вчасно визначити метод управління товаром, використовуючи один з двох підходів. Перший підхід не пов'язаний з фізичною переробкою товару і вимагає найменших витрат, а саме:

- Перерозподіл товару в точки продажу з більш високим попитом;
- Продаж з уцінкою посередницьким компаніям;
- Зміна упаковки товару, з подальшим перепродажем.

За кордоном, компанії що займаються продажем уціненої, але нової продукції, мають назву Closeout liquidators. Це компанії, які викупувають нерозпродані товари у ритейлерів або виробників за

зниженою ціною, для того щоб потім їх реалізувати на вторинному ринку. Товари можуть бути нереалізовані з різних причин, серед них:

- сезонність певних товарів, коли посередники викуповують сезонні товари, зберігають їх у себе і в наступному році реалізують їх через різні канали;
- поява нової версії товару, старіння тих товарів, що є в магазинах;
- «модна» продукція, коли попередній прогноз продажів був оптимістичний, але насправді товарів, присвячених якій-небудь події, було реалізовано менше;
- ситуації, коли велике замовлення від продавця було відправлене виробнику, але згодом було скасоване, виробник залишився з великою кількістю виробленого товару, який йому важко збути за ціною, яку пропонував ритейлер (посередник придбає товар за собівартістю).

Такі посередники зазвичай працюють на ринках товарів тривалого користування, де вони дійсно можуть отримати прибуток. Товари, які найменш затребувані такими посередниками, це предмети одягу, іграшки та електроніка, так як темпи їх старіння дуже високі.

Другий підхід пов'язаний з витяганням цінності повернутого продукту, шляхом його фізичного перетворення:

- ремонт продукції, що характеризується найменшим ступенем фізичних змін продукту, із відновленням функціональності, споживчих властивостей продукту і подальшою реалізацією;
- модернізація, удосконалення продукту, усунення дефектів можуть бути застосовані до товарів, які вже були продані споживачу, але були повернуті, а також до товарів, які не були продані кінцевому споживачеві;
- використання окремих частин або компонентів продукту в подальшому виробництві;
- повторне використання матеріалів, з яких був виготовлений продукт для подальшого виробництва подібних продуктів або для використання в іншій галузі.

Другий підхід частіше використовують в галузях промисловості, так як він вимагає певного технологічного втручання. Окремо виділяють підхід з відновлення активів, метою якого є відновлення якомога більшої економічної і екологічної цінності, тобто продаж використаних або непроданих на первинних ринках продуктів на ринки вторинної сировини. Основною діяльністю компаній вторинного ринку є закупівля товару з уцінкою і реалізація його різними способами.

Виходячи з даних заходів застосування реверсної логістики, можна виділити наступні основні функції [2]:

- маркетинговий інструмент стимулювання попиту або позиціонування компанії як соціально-відповідальної;
- аналітична функція - з'ясування і аналіз причин повернень, виявлення дефектів продукції і встановлення етапів, на яких продукція набула дефектів;
- контролююча функція - відбір продуктів, які дійсно підлягають поверненню, з тих, пошкодження яких сталося через неправильну експлуатацію, псування споживачем тощо;
- сортування, розміщення, розподіл - дослідження продукції і розподіл її на групи, відповідно до подальших заходів із відновлення вартості;
- відновлення вартості повернутих об'єктів - заходи з підготовки продукту до перепродажу або повторному використанню у виробничому циклі продукту, його частин або упаковки, що призводить до зменшення втрат від повернень в порівнянні з варіантом, коли повернутий продукт просто утилізується;
- утилізація, переробка продуктів, упаковки, які не підлягають перепродажу або повторному використанню;
- екологічна функція - відновлення вартості об'єктів або їх утилізація способом, який мінімізує негативний вплив на навколишнє середовище;
- оптимізаційна - система реверсної логістики повинна бути побудована таким чином, щоб оптимізувати транспортні, тимчасові витрати на обробку повернень;
- організація відкликання продукції - специфічна форма реверсної логістики, коли повернення організовує сама фірма. Всі попередні функції здійснюються також і при організації відкликання, допомагаючи оптимізувати, прискорити процес, мінімізувати негативні наслідки використання неякісної продукції для споживача і для компанії.

Література:

1. Rogers Dr.DaleS, Tibben-Lembke Dr. Ronald S. Going Backwards: Reverse Logistics Trends and Practices. Reno: University of Nevada, Centre for Logistics Management, 1998. P. 17
2. Сток Дж. Р., Ламберт Д. М. Стратегическое управление логистикой: Пер. англ.: 4-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 797 с.